

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Стаменка Славейкова Митова

преподавател към Катедра „Кинезитерапия“ на Факултет „Обществено здраве, здравни грижи и спорт“ при Югозападен университет „Неофит Рилски“ – Благоевград

Относно дисертационен труд на тема:

„МЕДИЦИНСКА РЕХАБИЛИТАЦИЯ ПРИ ПАЦИЕНТИ С ЦЕРВИКОАРТРОЗА“

представен от Тамара Драган Аджиска

за присъждане на образователната и научна степен „ДОКТОР“
област на висше образование: 7. Здравеопазване и спорт
професионално направление: 7.4. Обществено здраве
научна специалност: „Кинезитерапия“

Научен ръководител: доц. Даниела Попова, доктор

КРАТКИ ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТА:

Докторант Тамара Драган Аджиска е родена в град Кочани - Република Северна Македония. През 2010 - 2011 г. завършва ОКС «бакалавър» и ОКС «магистър» към Медицински университет – град Плевен, специалност «Медицинска рехабилитация и ерготерапия». През 2019 г. започва работа като асистент към Университет „Гоце Делчев” Шип, Република Северна Македония, Факултет по медицински науки, Катедра по физикална медицина и рехабилитация.

Провела е научноизследователска дейност по дисертацията в Рекреативния център на Университет „Гоце Делчев“ – Шип, Р. Македония през периода април 2013 - ноември 2015 г. Участвала е в национални и международни научни форуми. Разработил е самостоятелно и в съавторство 6 научни публикации, от които 4 по темата на дисертацията.

ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТУРАТА

Дисертационният труд на Тамара Драган Аджиска е допуснат до защита със Заповед № 482 от 28.02.2024 год. на Ректора на ЮЗУ «Неофит Рилски», проф. д-р Николай Марин и е съобразен със Закона за развитие на академичния състав на Република България (ЗРАСРБ), чл.24, ал. 2 и ал.3 и чл.52, ал.2 и ал.3 от Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Неофит Рилски“ за придобиване на ОНС «Доктор».

Проверката на процедурите показва, че при реализиране на дисертацията и на индивидуалния учебен план не се установяват нарушения. Спазени са изискванията на ЗРАСРБ, Правилника на приложението му и Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ЮЗУ.

Заложените в индивидуалния учебен план образователни, научни и преподавателски дейности са изпълнени. Покрила е минималните национални изисквания за професионално направление 7.4. Обществено здраве, съгл. чл.24, ал.2 и 3 от ЗРАСРБ и чл.52, ал.2 и ал.3 от

Вътрешните правила за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Неофит Рилски“ за придобиване на ОНС «Доктор».

ДАННИ ЗА ДИСЕРТАЦИЯТА

Актуалността на научния труд надокторант Тамара Аджиска произтича от положението, че вследствие от развитието на науката, са аргументирани научните основания за актуализиране и надграждане на съществуващи модели на кинезитерапия, прилагани при цервикоартроза. Актуалността на цервикоартрозата се основа на честотата на дегенеративните поражения на гръбначния стълб, необратимостта на дегенеративните промени и водещата роля на кинезитерапията в консервативно лечение на болните. Непрекъснатото търсене на нови методи за лечение и рехабилитация обосновават необходимостта от решаване на проблема.

Проучени са и систематизирани научни теории, от различни научни школи у нас и в чужбина, изучаващи възстановяването при лечението на пациенти с дегенеративни промени. Проучени са резултати от съвременни изследвания на моделите на кинезитерапия и терапия при посочената патология от кинезитерапевти, физиотерапевти, ортопеди.

Анализирана е рехабилитацията на пациенти с дегенеративни промени, установен е дефицит в кинезитерапията от неизползване на възможностите на нови средства, които обосновават актуалността на научния проблем изследван в дисертацията.

Структура, методика на изследване и качества на дисертационния труд

Дисертационният труд е с обем от 172 страници, от които експериментален модел - 95 страници.

Структурата му включва: увод и концептуална постановка на изследвания проблем, методология на изследването, резултати, анализ на резултатите, изводи, препоръки и приноси, 15 страници литература, 16 страници с приложения – пациентска карта, декларация за информирано съгласие, практическо ръководство за кинезитерапия в домашни условия.

При разработването му са използвани 162 литературни източника, от които на кирилица – 32 броя и 130 броя на латиница.

Следователно структурата и обемът на дисертацията са в съответствие с Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности и ЗРАСРБ.

Първа глава - разглежда на добър научен стил концептуалната постановка на научния проблем и представя социалната значимост на дегенеративни промени и по специално при цервикоартроза. Характеризирана е прилаганата в практиката традиционна кинезитерапия и възможностите за иновации и актуализацията ѝ при посочените пациенти.

Въз основа на дедуктивен анализ на литературни докторанта очертава концептуална рамка на изследването.

Във втора глава хипотезата, целта и задачите на изследването са правилно формулирани.

Методите и тестовата батерия са адекватни на целта и задачите на изследването.

Най-значима част в дисертационният труд е разработената експериментална методика на кинезитерапия с установена ефективност, който модел обогатява и актуализира кинезитерапията при пациенти с цервикогартроза.

Надеждността и валидността на тестовата батерия произтича от това, че в научното изследване е приложена класическа за кинезитерапията диагностична система. Стандартността и обективността на изследването са осигурени чрез лично проведени от докторанта изследвания при стандартизирани условия.

Планираните задачи и изпълнението им осигуряват постигането на поставената цел за която е проведено изследване на 106 пациента с цервикогартроза, обособени в три групи. Посоченият контингент очертава обема на проведеното изследване. Анализирани са голям набор от данни по изследваните показатели.

Във втора глава е изложена и съдържателната и процесуална характеристика на авторски експериментален модел на кинезитерапия, аналитично представен и онагледен с методики на приложение при различните групи.

В третата глава докторантът представя резултативните особености на възстановителния процес на пациентите с цервикогартроза вследствие на приложен експериментален и конвенционален модел на кинезитерапия в трите групи пациенти. Резултатите са представени текстово и таблично и са онагледени с диаграми, което улеснява възприемането на текста.

За статистическа обработка на данните е приложен специализиран софтуер Statistica 10.0® StatSoft Inc. За проверка на хипотези за равенство на повече от две средни по един показател е приложена ANOVA допълнена с post hoc тестуване по Turkey HDS за сравнение и определяне на значимостта на разликите между групите. За всички статистически тестове е определено равнище на значимост $p = 0.05$.

Въз основа на казаното са установени аспектите на ефективност на разработения експериментален модел на кинезитерапия.

Изведените изводи и препоръки произтичат от поставените цели и задачи на научното изследване и представят обобщена информация за ефективността на разработения експериментален модел.

От качествата на проведената научноизследователска дейност и интерпретация на получените резултати следва, че докторанта притежава много добра научнотеоретическа и практическа подготовка по кинезитерапия.

Езиков стил - Езиковият стил на докторанта е научен, съдържателен и информативен.

Изложението на научните му схващания показва задълбочена научнотеоретична подготовка и умение за провеждане на самостоятелна, научноизследователска работа и извеждане в синтезиран вид на произтичащи обобщения.

АВТОРЕФЕРАТ

Авторефератът коректно отразява основните постановки в съдържанието на дисертацията - на технологията на изследване, на резултатите, изводите, препоръките и приносите. Докторанта представя резултати от дисертационния труд на академичната общност в България и в чужбина, чрез 6 публикации свързани с дисертацията.

НАУЧНИ ПРИНОСИ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Приносите на дисертационния труд към теорията и практиката на кинезитерапията са безспорни и се свеждат до следното:

1. Разработени са и апробирани специализирани кинезитерапевтични методики, които оказват положителен терапевтичен ефект върху повлияване на болката, ставната подвижност, мускулния дисбаланс и качеството на живот при пациенти със цервикокартроза. Включването на мануални техники, комбинирани с прилагане на кинезиотейп е съществен фактор за този резултат.
2. Подобен е постуралния контрол на изследваните пациенти, по-бързо и ефективно е повлиян интензитета на болката спрямо конвенционалната методика, което има отношение към подобряване на качеството на живот на изследваните лица.

КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ

Поради високият интерес на практиката и академичните среди от иновациите в кинезитерапията, препоръчвам на докторанта издаване на учебно ръководство с приложение на авторската методика при лица с цервикокартроза.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

В заключение считам, че представеният дисертационен труд „МЕДИЦИНСКА РЕХАБИЛИТАЦИЯ ПРИ ПАЦИЕНТИ С ЦЕРВИКОАРТРОЗА“ е резултат на задълбочена теоретична и практическа професионална подготовка и отговаря на всички изисквания на ЗРАСРБ, на Правилника за неговото приложение и на Правилника за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Неофит Рилски“. Въз основа на изтъкнатите по-горе приноси, отчитайки професионалния опит на докторанта и високите теоретико-практически достойнства на представената за рецензиране научна разработка, декларирам моята лична подкрепа и убедено предлагам на уважаемите членове на Научното жури да присъдят образователната и научна степен „Доктор“ на **Тамара Драган Аджиска**, област на висше образование: 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4. Обществено здраве, научна специалност „Кинезитерапия“.

06.03.2024г.
Благоевград

Рецензент:
доц. д-р Стаменка Митова

OPINION

by Dr. Stamenka Slaveikova Mitova, Assoc. prof
lecturer at the Kinesitherapy Department
of the Faculty of "Public Health, Health Care and Sports"
at Southwestern University "Neofit Rilski" - Blagoevgrad

About dissertation work on:

"MEDICAL REHABILITATION IN PATIENTS WITH CERVICOARTHRITIS"

presented by Tamara Dragan Ajiska
for awarding the educational and scientific degree "DOCTOR"
field of higher education: 7. Health care and sports
professional direction: 7.4. Public Health
scientific specialty: "Kinesitherapy"

Research supervisor: Assoc. Daniela Popova, PhD

BRIEF DATA ABOUT THE DOCTORAL STUDENT

Doctoral student Tamara Dragan Adjiska was born in the city of Kochani - Republic of North Macedonia. In 2010 - 2011, she graduated in "Bachelor's College" and "Master's College" at the Medical University - Pleven, majoring in "Medical Rehabilitation and Occupational Therapy". In 2019, she started working as an assistant at Gotse Delchev University Stip, Republic of North Macedonia, Faculty of Medical Sciences, Department of Physical Medicine and Rehabilitation.

She conducted research on her dissertation at the Recreation Center of Gotse Delchev University - Stip, Republic of Macedonia during the period April 2013 - November 2015. She participated in national and international scientific forums. She has independently and co-authored 6 scientific publications, of which 4 are on the topic of the dissertation.

DETAILS OF THE DOCTORAL STUDIES

The dissertation work of Tamara Dragan Ajiska was admitted to defense by Order No. 482 of 28.02.2024 of the Rector of the "Neofit Rilski" University of Applied Sciences, Prof. Dr. Nikolay Marin and is in accordance with the Law on the Development of the Academic Staff of the Republic of Bulgaria (ZRASRB), art. 24, para. 2 and para. 3 and art. 52, para. 2 and para. 3 of the Internal Rules for the Development of the Academic Staff of the "Neofit Rilski" State University of Applied Sciences for the acquisition of the Doctoral Doctorate.

The examination of the procedures shows that no violations were found during the realization of the dissertation and the individual study plan. The requirements of ZRASRB, the Rules of its application and the Internal rules for the development of the academic staff of SSU have been complied with.

The educational, scientific and teaching activities set out in the individual study plan have been completed.

It has met the minimum national requirements for professional direction 7.4. Public health, acc. Art. 24, para. 2 and 3 of the ZRASRB and art. 52, para. 2 and para. 3 of the Internal rules for the development of the academic staff of the "Neofit Rilski" University of Applied Sciences for the acquisition of the ONS "Doctor".

DISSERTATION DATA

The relevance of the scientific work of postdoctoral researcher Tamara Ajiska stems from the fact that, because of the development of science, the scientific grounds for updating and upgrading existing models of kinesitherapy applied in cervical arthrosis have been argued.

The actuality of cervicoarthrosis is the basis of the frequency of degenerative lesions of the spine, the irreversibility of degenerative changes and the leading role of kinesitherapy in conservative treatment of patients. The continuous search for new methods of treatment and rehabilitation justify the need to solve the problem.

Systematized scientific theories from different scientific schools at home and abroad studying recovery in the treatment of patients with degenerative changes have also been studied.

The results of modern studies of the models of kinesitherapy and therapy for the indicated pathology by kinesitherapists, physiotherapists, orthopedists have been studied.

The rehabilitation of patients with degenerative changes was analyzed, a deficiency in kinesitherapy was found due to non-use of the possibilities of new tools, which justify the relevance of the scientific problem investigated in the dissertation.

Structure, research methodology and qualities of the dissertation work

The dissertation has a volume of 172 pages, of which experimental model - 95 pages.

Its structure includes: introduction and conceptual statement of the research problem, research methodology, results, analysis of the results, conclusions, recommendations and contributions, 15 pages of literature, 16 pages of appendices - patient card, declaration of informed consent, practical guide for kinesitherapy in domestic conditions.

In its development, 162 literature sources were used, of which 32 in Cyrillic and 130 in Latin.

Therefore, the structure and volume of the dissertation are in accordance with the Regulations on the terms and conditions for the acquisition of scientific degrees and holding academic positions and ZRASRB.

First chapter - examines in a good scientific style the conceptual formulation of the scientific problem and presents the social significance of degenerative changes, especially in cervical arthrosis. The traditional kinesitherapy applied in practice and the possibilities for innovation and its updating in the indicated patients are characterized.

Based on a deductive analysis of literature, the doctoral student outlines a conceptual framework for the study.

In the second chapter, the hypothesis, purpose and tasks of the research are properly formulated.

The methods and test battery are adequate to the purpose and tasks of the study.

The most significant part of the dissertation work is the developed experimental methodology of kinesitherapy with established effectiveness, which model enriches and updates kinesitherapy in patients with cervical arthrosis.

The reliability and validity of the test battery derives from the fact that a classical kinesitherapy diagnostic system was applied in the scientific study.

The standard and objectivity of the research are ensured by personally conducted research by the doctoral student under standardized conditions.

The planned tasks and their implementation ensure the achievement of the set goal, for which a study was conducted on 106 patients with cervical arthrosis, divided into three groups.

The specified contingent outlines the scope of the research conducted. A large set of data was analyzed on the studied indicators.

In the second chapter, the content and procedural characteristics of the author's experimental model of kinesitherapy are presented, analytically presented and illustrated with application methods for different groups.

In the third chapter, the doctoral student presents the outcome features of the recovery process of patients with cervical arthrosis as a result of an applied experimental and conventional model of kinesitherapy in the three groups of patients.

The results are presented in text and tables and are illustrated with diagrams, which makes it easier to understand the text.

Statistica 10.0® StatSoft Inc. specialized software was used for statistical data processing.

To test hypotheses of equality of more than two means for one indicator, ANOVA supplemented with Turkey HDS post hoc testing was applied to compare and determine the significance of differences between groups. A significance level of $p = 0.05$ was set for all statistical tests.

Based on what has been said, the effectiveness aspects of the developed experimental model of kinesitherapy have been established.

The conclusions and recommendations derive from the set goals and tasks of the scientific research and present summarized information about the effectiveness of the developed experimental model.

It follows from the qualities of the conducted research activity and interpretation of the obtained results that the doctoral student has a very good scientific theoretical and practical training in kinesitherapy.

Language style - The language style of the PhD candidate is scholarly, substantive and informative. The exposition of his scientific concepts shows in-depth scientific theoretical preparation and ability to conduct independent, scientific research work and bring out the resulting generalizations in a synthesized form.

ABSTRACT

The abstract correctly reflects the main statements in the content of the dissertation - the research technology, the results, conclusions, recommendations and contributions. The doctoral student

presents the results of the dissertation work to the academic community in Bulgaria and abroad, through 6 publications related to the dissertation.

SCIENTIFIC CONTRIBUTIONS OF THE DISSERTATION

The contributions of the dissertation work to the theory and practice of kinesitherapy are indisputable and can be reduced to the following:

1. Specialized kinesitherapeutic methods have been developed and approved, which have a positive therapeutic effect on influencing pain, joint mobility, muscle imbalance and quality of life in patients with cervical arthrosis. The inclusion of manual techniques combined with the application of kinesio tape was a significant factor in this result.

2. The postural control of the examined patients was improved, the intensity of pain was more quickly and effectively affected compared to the conventional methodology, which is related to improving the quality of life of the examined persons.

CRITICAL NOTES AND RECOMMENDATIONS

Due to the high interest of practitioners and academics in innovations in kinesitherapy, I recommend the doctoral student to issue a study guide with the application of the author's methodology for persons with cervical arthrosis.

CONCLUSION:

In conclusion, I believe that the presented dissertation work "MEDICAL REHABILITATION IN PATIENTS WITH CERVICOARTHROSIS" is the result of in-depth theoretical and practical professional training and meets all the requirements of the ŽRASRB, the Regulations for its application and the Regulations for the development of the academic staff of the Neophyte University of Applied Sciences Rila".

Based on the contributions highlighted above, taking into account the professional experience of the doctoral student and the high theoretical-practical merits of the scientific work submitted for review, I declare my personal support and confidently suggest to the respected members of the Scientific Jury to award the educational and scientific degree "Doctor" to Tamara Dragan Ajiska, area of higher education: 7. Health care and sports, professional direction 7.4. Public health, scientific specialty "Kinesitherapy".

06.03.2024r.
Blagoevgrad

Reviewer:
Associate Professor Dr. Stamenka Mitova